

„מיהו שיקרן“?

הנושא: הצעת החוק „מיהו יהודי“ בחוף נערכה הפגנה סוערת, שבה נטו לו חברי תנועתנו חלק מרכזי. אולם הדי ההפגנה לא חדרו לתוך בניין ה-כנסת. הקירות העבים של המיבצע, ש-אין בהם חלונות, מנתקים את הכנסת כליל מן העם — לא רק מבחינה נפשית, אלא גם מבחינה גופנית. תפקידנו בוויכוח זה היה כימעת בל-תיאפשר. הוקצו לוויכוח שש שעות, שהתארכו לשמונה. לרשות סיעתנו עמדו

10 דקות — עשר דקות בהן היתה הסיעה האופוזיציונית היחידה צריכה להפריך את השפכות הנאומים של דוברי המימסד.

אווירת הלינץ' נגדה בכנסת עדיין לא פגה. שלום כהן לא יכול היה להשתתף בישיבות. על הדובר היחידי שנותר — אורי אבנרי — הוטל, איפוא, לא רק להביע את הטיעון העקרוני נגד הצעת החוק, ולא רק להפריך את דברי כל נואמי המימסד, אלא גם לנגות את הפגורים שנערך נגד הסיעה ואת התנהגותו של יושב ראש הכנסת — כל זה בעשר דקות.

אורי אבנרי: השופט העליון בנימין הלוי, בלבשו מדים של צה"ל, טבע את האמירה הגדולה שיש פקודות אשר דגל שחור של אי-חוקיות מתנוסס עליהן, וחייב חייל צה"ל להפר אותן.

הצעת החוק זו, לפי מוטב הכרתי, דגל שחור של אי-חוקיות מתנופף עליה, וזאת משני טעמים: כאשר היא נוגדת את מגילת העצמאות שה-מדינת ישראל, ובאשר היא נוגדת את זכויותיהם של האדם, אשר כל חוקה דמוקרטית בעולם הנאור מבטיחה אותן.

אילו היתה חוקה כזאת במדינת ישראל, היה חוק זה נפסל עליידי בית המשפט העליון.

מגילת העצמאות של מדינת ישראל אומרת: „מדינת ישראל תקיים שוויון זכויות חברתי ומדיני גמור לכל אזרחיה, בלי הבדל דת, גזע ומין; תבטיח חופש דת, מצפון, לשון, חינוך ותרבות.“

האם בחוק הזה יש חופש מצפון? האם בחוק הזה יש חופש דת? האם הוא מבטיח שוויון חברתי בין תושבי ישראל, בין אזרחי ישראל?

„אתה שקרן!“

יוזמה משלתית זו נולדה בקנוניה, נוסחה בתחבולה ומובאת בכפייה. החוק הזה נולד בקנוניה, כאשר עוד לפני שקמה ממשלה זו, נוסח הסכם השאיו בין השר שפירא האחד לבין השר שפירא השני, לאמור, שאם בית המשפט בעניין שהיה תלוי ועומד בפניו, יגדיר את הסטאי טוסיקו בצורה שאינה נוחה לחוגים הדתיים, תביא הממשלה בפני הכנסת הצעת חוק זו, הנוגדת פירוש זה של הסטאטוסיקו.

שר המשפטים י.ש. שפירא: אתה שקרן!

אורי אבנרי: אכן, אתה נותן דוגמה נאה לכיבוד הכנסת.

היו"ר צ. צימרמן: אני מבקש את שר המשפטים שינסח את

שלו אחרת, והינינו שזה לא נכון, זה לא אמת, באיזו שהיא צורה.

שר המשפטים י.ש. שפירא: אתה מפיץ דברים שבתקנון הכנסת חייבים לקרוא להם ארואת.

קריאות: זה בסדר.

אורי אבנרי: מפיץ, כבוד שר המשפטים, זו מחמאה לי.

כאשר הניחו על שולחנה של הכנסת את קריאת הסוד של הממשלה, שהבטיחו קיום הסטאטוסיקו בענייני דת, הם היו ארואת, קהאימוץ שניתן לממשלה עליידי רוב הכנסת, ניתן על סמך ארואת זו.

אתם, המפלגות החילונית-כביכול, לא אמרתם לבוחרים שאתם מתכוונים לחוקק חוקי כפייה דתית בכנסת הזאת. לא על סמך זה קיבלתם את הקולות שקיבלתם. לא אמרתם לציבור, כאשר הקמתם את הממשלה, שזוהי כונתכם. לא אמרתם לכנסת שזוהי כונתכם.

והרי לפנינו מעילה משולשת באימוץ, הפרת עקרונות מדינת החוק, הפרת הדמוקרטיה, הפרת המנטר שאתם בעצמכם קיבלתם.

„לא דיבה... לא השמצה...“

החוק הזה נוסח בתחבולה.

מונחת לפנינו הצעת החוק הנושאת כותרת של חוק אחד — חוק השבות — ובו תיקון לחוק אחר לגמרי, חוק מירשם האוכלוסין. נכון שאפשר לתקן חוק אחר בנוסח של חוק שאינו מתחייב אליו, כאשר העניין הוא אותו עניין, ולכן יש תקדימים. אבל אין כל קשר בין שני הסעיפים של הצעת החוק שלפנינו.

הדבר בא לשמש אולי לאותם הרוצים להשתמש בתיקון לחוק השבות — שהוא תיקון טוב* — כתירוץ לקבלת תיקון גרוע, תאוקי רטי, אנטי-דמוקרטי מובהק לחוק מירשם האוכלוסין.

חוק השבות מדבר על זכות עלייה ואזרחות. חוק מירשם התושבים מדבר על דבר שונה לחלוטין — על הגדרת הלאום בתעודת הזהות.

לולא — וצר לי לומר זאת — הפכה נשיאות הכנסת לחותמת-גומי בידי הרשות המבצעת, ולו יושב ראש הכנסת — שאינו נמצא כאן — היה רואה את עצמו מופקר על מעמד הרשות המחוקקת וכבודו, במי קום לראות את עצמו כשליח מפלגתו על הכס הרם הזה...

קריאות: — — — (היתה כאן התפרצות של צעקות שהקצרנית לא קלטה).

היו"ר צ. צימרמן: חבר הכנסת אבנרי, תואיל בטובך לחזור בך מדברך

אלה, והמאשמות אלה, שאין להן מקום כאן. אני מציע לך לעשות זאת מרצונך.

אורי אבנרי: כבוד היושב ראש, בניגוד ליושב ראש הכנסת, שהשתמש בכס

הרם הזה כדי להפיץ השמצות על סיעתי, עלי...

היו"ר צ. צימרמן: אני מבקש ממך לחזור בך גם מדברים אלה.

יוסף תמור: מצלמים בשביל הטלוויזיה.

היו"ר צ. צימרמן: כפי שאמרת דרשת שישתמשו בכנסת בביטויים מתאימים,

כך תנהג גם אתה, במיוחד כאשר מדובר על יושב ראש הכנסת שאינו נמצא כאן,

ואין קשר לדברך עם הנושא בדיון.

אורי אבנרי: לא אמרתי שום מילה...

היו"ר צ. צימרמן: אתה חוזר בך מדברך אלה?

אורי אבנרי: לא אמרתי שום מילה שאינה פרלמנטרית.

היו"ר צ. צימרמן: אני מוחק מהפרוטוקול את הדברים הבוטים האלה, ותמשיך בלי להתייחס ליושב ראש הכנסת ותפקידו.

אורי אבנרי: אם כבוד היושב ראש עומד על כך שאחזור בך, אני מוכן לומר כי מה שיושב ראש הכנסת, באיטלה של כוונתו, אמר בשבוע שעבר מעל דוכן הכנסת על סיעתי, לא היה השמצה, לא היה דיבה, לא היה האשמה בבגידה, לא היה האשמה באי-אמנות, לא היה משפט לינץ'. בבקשה, לא אמרתי.

היו"ר צ. צימרמן: אם אתה חושב שזה מכבודך שבצורה זו אתה חוזר בך מהדברים שאמרת, אני לא מקבל זאת. אל תתייחס מכאן בהמשך דברך ליושב ראש הכנסת — לא זה הנושא העומד לדיון. תמשיך לדבר בנושא.

טלאי צהוב הפוך

אורי אבנרי: חברי הכנסת, מה שמעוץ התיקון בחוק מירשם האוכלוסין? להלכה, כמו שאמר השר בגין אתמול, כולם שווים בפני החוק, ואין הבדל בפני החוק בין אזרחים מבני לאומים שונים.

זה נכון להלכה. אולם מדינה זו מוגדרת במגילת העצמאות שלה כ„מדינה יהודית“, ולבני „הלאום היהודי“ יש שותפות במדינה הזאת, בעלות על המדינה הזאת.

כאשר אתם מוציאים בני-אדם, על אפם ועל המתם, ובניגוד לתודעתם המפורשת, מתחום הלאום, שהוא בעל המדינה הזאת, הרי אתם שוי ללים ממנו את שווינו, את זכויותיו, והופכים אותו לנוכרי.

אתם מוציאים אותו מחוץ למתנה בחייו, כמו שאתם מוציאים אותו מחוץ לגדר במותו. חיילי צה"ל „נוכריים“, במרכאות כפולות, שנפלו על הגנת המדינה הזאת, נקברו מחוץ לגדר. ואילו בחוריישיבה, שלא מצאנו לנכון להגן על המדינה הזאת, נקברו בפנים.

האם זה שוויון? האם זה השוויון שהובטח במגילת העצמאות? **קריאה:** דמגוגיה!

אורי אבנרי: כל רישום של לאום הוא אפליה, והוא בא לצורך אפליה. אבוי לכם דוגמה קיצונית: במדינות מסוימות מחייבים יהודים להודות כ„עבריי“, או כ„יודה“, ובצורה זו מוציאים אותם מן המחנה. אבל הרי אפשר להשיג את אותה מטרה בדיקת בצורה הפוכה. אם „מדינת היהודים“ מציינים את היהודים כ„עבריי“ או כ„יודה“, הרי כל מי שנשאר מחוץ להגדרה הופך אובייקט של קיפוח, של אפליה.

כל שומר, כל אדם הרואה את תעודת הזהות שלו עם הרישום „נוכרי“, „לא-יהודי“, יודע שהאיש הזה אינו שייך לכלל, אינו שייך ללאום שהוא השליט במדינה.

מכש השלטון נגד המצפון

החוק הזה מובא לכנסת בכפייה.

אין חופש הצבעה על עניין כל-כך יסודי, מצפוני, מהותי לעצם הגדרתנו, הגדרת מדינתנו, הגדרתנו כבני-אדם.

אין חופש הצבעה. אין הצבעה חשאית. מופעל כל המכש של הלחץ השלטוני, והכפייה הזאת גוררת כפייה.

לפי פקודת היושב ראש לא אחזור ולא אוכיר בהזדמנות זו מה שארע בשבוע שעבר בכנסת, אבל עוד נתחור ונתחור לפרשה זו.

קריאות: — — — (שוב סערה של קריאות שאי-אפשר היה לקלטן).

אורי אבנרי: לא אכנס להיכוח מיהו יהודי, מיהו עברי, מיהו ישראלי.

הוויכוח שהתנהל אתמול לא הוסיף לי דבר על מה שלמדתי בבית הספר היסודי עלישם אחריהם בתל-אביב. (באירוניה) גם הוגייהרועות הדגולים שהשתתפו בוויכוח הזה, על הנושא ההיסטוריוסופי, התוארי לוגי הזה, עם כל הכבוד להם, לא הוסיפו דבר.

כנסת זו נבחרה על בסיס מפלגתי. חבריה הם עסקנים מפלגתיים. הם נבחרו לא כהיסטוריונים, לא כהיסטוריוסופים, ולא כתיאלוגים. בשטח זה הם מבינים לא יותר ולא פחות מכל אדם אחר במדינה.

כאשר הכנסת מנהלת ויכוח מסוג זה, ויכוח היסטוריוסופי, ורוצה לקבוע חוקי אמת היסטוריוסופיות, היא מביאה עצמה לידי גיחוך. לא כאן המקום לוויכוחים כאלה.

כל הכרעה כאן בנושא ההיסטוריוסופי מו יהודי, מי עברי ומי ישראלי, מה זו דת, מה זה לאום ומה זה עם — מגוחכת.

לכן, הצענו דבר, שאין בו כל כפייה על הדתיים. אני מבין ומכבד את אמונתם של הדתיים. דרשנו שהסעיף „לאום“ יוצא בכלל ממירשם האוכלוסין ומתעודת הזהות, ולא יכירנו מקומו בשום מיספר רשמי.

גולדה משבחת את הסטאליניזם

באופן בלתי-צפוי החליטה גם גולדה מאיר לדבר, כחברת-כנסת. היה זה נאום אף מתחת לרמה הרגילה שלה. היא פתחה באיזכור ריגשי של היהודים בכל הדורות שלא הסכימו להמיר את דתם, למרות האימים והפניצוים — וסיימה בקריאה לנשים הלא-יהודיות, שנישאו ליהודים, להביא „את הקורבן הקטן הזה“ ולהמיר את דתן...

כמו כל הנואמים הקשישים של המימסד, העלתה גולדה את הדחליל הנורא של נישואי-תערובת, וכל הבדל-הגישה התהומי הגיע לידי ביטוי בשני פסוקים:

גולדה מאיר: הרי אי-אפשר לשאת את זה שדוקא כשיש מדינה יהודית — גוברת ההתפתחות של נישואי-תערובת, פירוש דובר: הקטנת מיספר היהודים בעולם.

אורי אבנרי: אולי להיפך? נקרב אותם! נביא אותם!

אך ייתכן שגולדה הגיעה לשיאה כאשר ציינה לשבח את השיטה הסטאליניסטית של ציון הלאום היהודי („עבריי“), בתעודות סובייטיות, כדוגמה שיש לחקות אותה: **גולדה מאיר:** יהדות רוסיה — שם, מה שכתוב בפספורט שלהם, זה לא דת יהודית, זה עבריי.

זאת אומרת איש מהעם היהודי, מהלאום היהודי. **אליעזר שופטק:** אצלנו כתוב „דת“.

גולדה מאיר: שם לא כתוב „דת“.

אורי אבנרי: זה רע מאוד, שם!

גולדה מאיר: באמת, תכניס תיקון שם. שם כתוב „לאום“!

* הצעת החוק הובאה בצורה של „חוק השבות (תיקון)“. הסעיף הראשון קובע כי נשים לא-יהודיות נעלם יהודיים ייחוו זכויות הבעלים לגבי עלייה ואזרחות.